

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Г.в.о директора навчально-наукового гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань 081 Право
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 081 Право
(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма ОП «Право»
(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна, заочна

КИЇВ 2023

РОЗРОБНИК си­ла­бу­су стар­ший ви­кла­дач ка­фе­дри пуб­ліч­но­го та при­ват­но­го
пра­ва

Альона ПЕКАРЧУК

Роз­гля­ну­то та схва­ле­но на за­сідан­ні ка­фе­дри пуб­ліч­но­го та при­ват­но­го пра­ва

Про­то­кол № 1 від 22.08.2023

За­ві­ду­вач ка­фе­дри кан­ди­дат юри­дич­них наук, до­цент

Сер­гій ГУ­БА­РЕВ

Га­рант освіт­ньо-про­фесій­ної про­гра­ми «Пра­во» дру­го­го (ма­гі­стер­сь­ко­го) рів­ня ви­щої
осві­ти кан­ди­дат юри­дич­них наук, до­цент, до­цент, за­ві­ду­вач ка­фе­дри пуб­ліч­но­го та
при­ват­но­го пра­ва

Сер­гій ГУ­БА­РЕВ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Верховенство права та правосуддя в Україні, ОК 6
2. Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2023-2024 навчальний рік, 1 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	5 кредитів ECTS, 150 годин, аудиторних: 24 лекційних, 26 семінарських самостійної роботи – 90
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Іспит
6. Інформація про консультації	Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf_ppr@tnu.edu.ua
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Пекарчук Альона Володимирівна старший викладач кафедри публічного та приватного права
9. Контактна інформація викладача	pekarchyk.alyna@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	https://tnu.edu.ua/
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	
Програма вивчення навчальної дисципліни «Верховенство права та правосуддя» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Право». Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення базових знань про доктрину верховенства права, роль толерантності у виникненні і розвитку верховенства права та дослідження конфліктів, що виникають між толерантністю й іншими елементами верховенства права (правова рівність, законність тощо). Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів: 1. Теоретико-методологічний потенціал верховенства права. 2. Верховенство права як теоретико-методологічна та ідеологічна основа правозастосувальної діяльності. 3. Верховенство права і практика правосуддя. 4. Верховенство права: теоретико-правове забезпечення єдності науки та освіти фахової підготовки юриста.	
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	

Метою навчальної дисципліни «Верховенство права та правосуддя в Україні» є формування сучасного праворозуміння, орієнтованого на загальнолюдські цінності, пріоритетність прав і свобод людини та громадянина, утвердження цивілізованих стандартів рівня та якості життя. Доктрина верховенства права передбачає визначеність, стабільність і передбачуваність правової норми, що уможливорює її належне правозастосування. Зазначене вимагає доступності системи правосуддя та її незалежності від виконавчої та законодавчої гілок влади з тим, щоб судді виносили рішення на підставі наукового аналізу фактів та усталеної цивілізаційної практики застосування верховенства безпосередню законотворчому процесі, публічному обговоренні законопроектів, а також доцільності внесення змін до законів як засобів регулювання відносин повсякденної комунікації людини. Розроблення, системне висвітлення та просування верховенства права та правосуддя є однією з головних місій юридичної освіти в сучасному глобалізованому світі відповідно до його викликів, ризиків і небезпек.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Верховенство права та правосуддя в Україні» є:

- надати студентам комплексне уявлення про сутність ідеї верховенства права та її значення в суспільстві;
- сприяти розвитку у студентів сучасного системного правового мислення;
- ознайомити студентів з основними етапами генезису доктрини верховенства права та сучасними дискусіями навколо неї;
- забезпечити оволодіння студентами знаннями про основні вимоги верховенства права та практику їх застосування;
- забезпечити оволодіння студентами навичками застосування вимог верховенства права у професійній діяльності;
- сприяти формуванню у студентів поваги до загальноновизнаних правових цінностей і почуття відповідальності за виконання професійного обов'язку.

Цілями навчальної дисципліни є набуття здатності розв'язувати складні задачі та проблеми у сфері правотворчості і правозастосування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Пререквізити	«Теорія права», «Філософія права», «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Конституційне право України», «Конституційне право зарубіжних країн», «Права людини», «Міжнародне право».
Постреквізити	«Судове право», «Європейська Конвенція з прав людини та практика її застосування», «Права людини в Європейському Союзі», «Сучасні

	правові теорії», «Поглиблений курс європейських правових цінностей».
Формат проведення дисципліни	Змішаний (blended).

Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до належного використання теоретико-правового потенціалу верховенства права в системі вітчизняного правосуддя. ЗК2. Здатність до критичного аналізу поточної ситуації щодо забезпечення правосуддя та доцільності проведення наукового дослідження (морально-етичного наповнення змісту норми права, доброчесності тощо). ЗК3. Здатність до критичного правового мислення відповідно до вимог верховенства права щодо аналізу стану та результатів інформаційного забезпечення правосуддя в Україні. ЗК4. Здатність до втілення вимог верховенства права як спроможності до цілеорієнтування, інтеграції, адаптації норми права та її дії як засобу регулювання суспільних/соціальних відносин. ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово. ЗК6. Здатність до генерування нових ідей (креативність правового мислення) відповідно до викликів суверенного розвитку, правосуддя в Україні. ЗК7. Здатність ухвалювати рішення відповідно до вимог принципу верховенства права, у тому числі у сфері вітчизняного конституційного судочинства. ЗК8. Здатність до діалогу та полеміки з представниками вітчизняного та зарубіжного правового професійного середовища. ЗК9. Здатність до обґрунтування політико-правового потенціалу верховенства права в діяльності міжнародних правових інституцій, забезпечення процесу адаптації та гармонізації вітчизняного права з правовими та соціальними стандартами держав-членів Європейського Союзу. ЗК10. Здатність до самостійного розроблення політико-правових проєктів та управління ними.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК1. Здатність до належного розуміння, інтерпретації та пояснення, застосування принципу верховенства права в частині законодавчого забезпечення пошуку задовільних відповідей на

	виклики суверенного розвитку України, а також справедливого правосуддя. СК3. Здатність аналізувати та оцінювати результати впливу Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні, діяльність судової гілки влади. СК4. Здатність оцінювати результати впливу, взаємодії міжнародного права та міжнародних правових систем з вітчизняною правовою системою, судочинством в Україні в частині реалізації вимог принципу верховенства права. СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості у законодавчому процесі, діяльності інститутів публічного і приватного права. СК7. Формування умінь та навичок, професійних компетентностей в частині розуміння та застосування принципів та процедур справедливого судочинства в Україні. СК10. Здатність ухвалювати системні правові рішення у ситуаціях ризикогенного стану українського суспільства та правової невизначеності, що потребує комплексного розуміння соціально-політичної ситуації, динаміки соціальних змін та їх нормативно-правового врегулювання.
Результати навчання	РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних/соціальних процесів і явищ відповідно до їх парадигмального розуміння та інтерпретації, спроможності нормативно-правового регулювання відповідно до вимог верховенства права. РН 2. Співвідносити нормативно-правовий потенціал вітчизняної правової системи із загальноцивілізаційними цінностями, її відповідністю принципу верховенства права, морально-етичним стандартам професійної діяльності юриста. РН 3. Ідентифікувати та загальнювати отримані результати інтегрованого аналізу інформації з різних джерел походження, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші джерела. РН 4. Здійснювати презентацію політико-правових проєктів як результатів власних досліджень з складних комплексних проблем суверенного розвитку України. РН 5. Вільно спілкуватися іноземною мовою професійного спрямування (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово. РН 6. Аргументувати власну правову позицію відповідно до набутого потенціалу критичного мислення, доведення та спростування тез і аргументів, діалогу та конструктивної полеміки, соціальної справедливості, орієнтації на істину в науці,

правду і благо у суспільстві, пріоритети захисту прав і свобод людини та громадянина.

РН 7. Забезпечувати професійне опонування процесу правового регулювання соціальних змін українського суспільства, у тому числі децентралізації влади, забезпечення правосуддя в Україні.

РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел її походження в частині проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН 9. Генерувати нові ідеї відповідно до потенціалу верховенства права, правосуддя, володіння знаннями, уміннями та навичками, професійними компетентностями, сучасними технологіями з надання правничих послуг.

РН 10. Забезпечувати правові потреби євроінтеграції України до нормативно-правового потенціалу верховенства права, сучасних правових доктрин і загальнолюдських цінностей.

РН 11. Використовувати теоретико-методологічний потенціал верховенства права, методики та технології у процесі правотворення та правозастосування, діяльності інститутів публічного та приватного права.

РН 12. Здійснювати порівняльно-правовий аналіз ефективності та соціальної справедливості функціонування інститутів права різних правових систем відповідно до євроінтеграційних прагнень українського народу.

РН 13. Аналізувати та критично оцінювати практику функціонування вітчизняних правових інститутів з наданням конструктивних пропозицій та альтернативних проєктів.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правової діяльності та правозастосування.

РН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПР 16. Мати досвід практичної участі у розробці проєктів нормативно-правових актів з належним обґрунтуванням доцільності їх розгляду та прийняття, прогнозуванням результату їх правової дії.

РН 17. Володіти технологіями інтеграції мультипарадигмального та міждисциплінарного знання як засобу розв'язування складних ситуацій правозастосування та правосуддя.

РН 20. Розробляти, апробувати та викладати спеціальні правові дисципліни у закладах вищої освіти з використанням сучасних наукових та освітніх технологій, методичного інструментарію.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Верховенство права та правосуддя в Україні» здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями.

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)		ПРН 16	ПРН 5	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.	ПРН 17	ПРН 1		ПРН 3
СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.	ПРН 19		ПРН 7	
СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.	ПРН 19, 10	ПРН 12		ПРН 13
СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а	ПРН 2	ПРН 14		ПРН 9

також кримінальної юстиції.				
СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.	ПРН 6	ПРН 4		ПРН 20
СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.	ПРН 11	ПРН 8		ПРН 15

Засвоєні студентами знання та набуті під час вивчення даної дисципліни уміння та навички є теоретико-методологічною підвалиною та практичною основою професійної діяльності юриста.

Досягненню мети та ефективній реалізації завдань вивчення дисципліни є її змістовне наповнення, логіка побудови навчального предмета та методика викладання, які підпорядковані вищевикладеній меті.

Тематика та зміст навчальної дисципліни

ДЕННА ФОРМА

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	С.р. (кількість годин)	Кількість годин
Розділ 1. Теоретико-методологічний потенціал верховенства права.				30
Розділ 1. Теоретико-методологічний потенціал верховенства права. Тема 1. Історико-філософські витоки принципу верховенства права. 1.1. Ідеї верховенства права у працях британського конституціоналіста А. В. Дайсі. 1.2. Верховенство права як сучасна правова ідеологія. Особливості становлення сучасних теорій верховенства права.	Лекція/семінар	Усне опитування	8	2/4
Тема 2. Співвідношення понять права і закону. Верховенство права і конституціоналізм. 2.1. Верховенство права і авторитет права. 2.2. Принцип верховенства права і верховенства закону в	Лекція/семінар	Усне опитування; тестування	8	4/4

діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. 2.3.Верховенство права в Конституції України: конституційно-правові приписи як втілення ідей верховенства права. 2.4.Поняття «конституціоналізм» у вітчизняній та європейській правовій науці. 2.5.Верховенство права і принцип поділу влади, функціонування держави і суспільства в єдиному і неподільному соціальному та політико-правовому просторі України.				
Розділ 2. Законне обмеження прав людини.				30
Тема 3. Обмеження прав людини і Верховенство права. 3.1. Поняття та обмеження прав і свобод. 3.2. Випадки обмеження прав і свобод. 3.3. Обмеження прав і свобод за надзвичайних умов.	Лекція/семинар	Усне опитування	10	2/2
Тема 4. Дискримінація як порушення прав людини. 4.1. Поняття та види дискримінації. 4.2. Форми нетерпимості та дискримінації. 4.3. Шляхи протидії дискримінації в сучасному світі.	Лекція/семинар	Усне опитування	12	2/2
Розділ 3. Верховенство права як теоретико-методологічна та ідеологічна основа правозастосовувальної діяльності.				30
Тема 5. Діяльність органів державної влади і принцип верховенства права. 5.1. Верховенство права в діяльності органів державної влади. Прагнення до європейських стандартів. 5.2. Верховенство права та боротьба з корупцією.	Лекція/семинар	Усне опитування	8	2/2
Тема 6. Співвідношення діяльності органів місцевого самоврядування з принципом верховенства права. 6.1. Вплив принципу верховенства права на діяльність органів місцевого самоврядування. 6.2. Принцип верховенства права та принцип децентралізації влади.	Лекція/семинар	Усне опитування	14	2/2

Розділ 4. Верховенство права і практика правосуддя				30
Тема 7. Прояв принципу верховенства права у національній та міжнародній системах права. 7.1. Верховенство права в діяльності міжнародних судових інституцій. 7.2. Поняття про прецедентний характер верховенства права в діяльності Європейського суду з прав людини та особливості його втілення у судових рішеннях. 7.3. Європейський досвід ідентифікації, запобігання та протидії корупції.	Лекція/семінар	Усне опитування; тестування	8	2/4
Тема 8. Верховенство права в юрисдикції Європейського суду з прав людини. 8.1. Європейський суд з прав людини як міжнародна судова установа і верховенство права. 8.2. Європейська Конвенція з прав людини: гарантії та заборони. Протоколи до Конвенції. 8.3. Прецедентний характер втілення верховенства права у практиці діяльності Європейського суду з прав людини. 8.4. Майбутнє Європейського суду з прав людини як міжнародної судової установи.	Лекція/семінар	Усне опитування	10	4/2
Розділ 5. Актуальна проблематика верховенства права				30
Тема 9. Верховенство права в умовах надзвичайних ситуацій. 9.1. Проблема співвідношення надзвичайного стану та верховенства права. 9.2. Верховенство права в умовах військових конфліктів. Тероризм і верховенство права. 9.3. Верховенство права в умовах пандемії: національний та іноземний досвід.	Лекція/семінар	Усне опитування	10	2/2
Тема 10. Проблеми застосування принципу права в Україні. 10.1. Основні критерії вимірювання верховенства права. 10.2. Верховенство права як умова інтеграції України в Європейський Союз. 10.3. Фактори, що перешкоджають Україні на шляху до верховенства права та засоби їх подолання.	Лекція/семінар	Усне опитування	12	2/2

ЗАОЧНА ФОРМА

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	С.р. (кількість годин)	Кількість годин
Розділ 1. Теоретико-методологічний потенціал верховенства права.				30
Розділ 1. Теоретико-методологічний потенціал верховенства права. Тема 1. Історико-філософські витоки принципу верховенства права. 1.3. Ідеї верховенства права у працях британського конституціоналіста А. В. Дайсі. 1.4. Верховенство права як сучасна правова ідеологія. Особливості становлення сучасних теорій верховенства права.	Лекція/семінар		14	1/0
Тема 2. Співвідношення понять права і закону. Верховенство права і конституціоналізм. 2.6. Верховенство права і авторитет права. 2.7. Принцип верховенства права і верховенства закону в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. 2.8. Верховенство права в Конституції України: конституційно-правові приписи як втілення ідей верховенства права. 2.9. Поняття «конституціоналізм» у вітчизняній та європейській правовій науці. 2.10. Верховенство права і принцип поділу влади, функціонування держави і суспільства в єдиному і неподільному соціальному та політико-правовому просторі України.	Лекція/семінар		14	1/0
Розділ 2. Законне обмеження прав людини.				30
Тема 3. Обмеження прав людини і Верховенство права. 3.1. Поняття та обмеження прав і свобод. 3.2. Випадки обмеження прав і свобод. 3.3. Обмеження прав і свобод за	Лекція/семінар	Усне опитування	12	1/1

надзвичайних умов.				
Тема 4. Дискримінація як порушення прав людини. 4.1. Поняття та види дискримінації. 4.2. Форми нетерпимості та дискримінації. 4.3. Шляхи протидії дискримінації в сучасному світі.	Лекція/семінар	Усне опитування	14	1/1
Розділ 3. Верховенство права як теоретико-методологічна та ідеологічна основа правозастосовувальної діяльності.				30
Тема 5. Діяльність органів державної влади і принцип верховенства права. 5.1. Верховенство права в діяльності органів державної влади. Прагнення до європейських стандартів. 5.2. Верховенство права та боротьба з корупцією.	Лекція/семінар	Усне опитування	14	0/1
Тема 6. Співвідношення діяльності органів місцевого самоврядування з принципом верховенства права. 6.1. Вплив принципу верховенства права на діяльність органів місцевого самоврядування. 6.2. Принцип верховенства права та принцип децентралізації влади.	Лекція/семінар	Усне опитування	14	0/1
Розділ 4. Верховенство права і практика правосуддя				30
Тема 7. Прояв принципу верховенства права у національній та міжнародній системах права. 7.4. Верховенство права в діяльності міжнародних судових інституцій. 7.5. Поняття про прецедентний характер верховенства права в діяльності Європейського суду з прав людини та особливості його втілення у судових рішеннях. 7.6. Європейський досвід ідентифікації, запобігання та протидії корупції.	Лекція/семінар	Усне опитування; тестування	14	0/1
Тема 8. Верховенство права в юрисд Європейського суду з прав людини. 8.5. Європейський суд з прав людини як міжнародна судова установа і верховенство права. 8.6. Європейська Конвенція з прав людини: гарантії та заборони. Протоколи до Конвенції. 8.7. Прецедентний характер втілення верховенства права у	Лекція/семінар	Усне опитування	14	0/1

практиці діяльності Європейського суду з прав людини. 8.8. Майбутнє Європейського суду з прав людини як міжнародної судової установи.				
Розділ 5. Актуальна проблематика верховенства права				30
Тема 9. Верховенство права в умовах надзвичайних ситуацій. 9.4. Проблема співвідношення надзвичайного стану та верховенства права. 9.5. Верховенство права в умовах військових конфліктів. Тероризм і верховенство права. 9.6. Верховенство права в умовах пандемії: національний та іноземний досвід.	Лекція/семінар	Усне опитування	14	0/1
Тема 10. Проблеми застосування принципу права в Україні. 10.1. Основні критерії вимірювання верховенства права. 10.2. Верховенство права як умова інтеграції України в Європейський Союз. 10.3. Фактори, що перешкоджають Україні на шляху до верховенства права та засоби їх подолання.	Лекція/семінар	Усне опитування	14	0/1

Інформація про індивідуальне завдання

До індивідуальних завдань відноситься:

- Написання рефератів
- Написання есе
- Підготовка презентацій

Реферат - це вид письмової роботи, відомості для якого зібрані з різних джерел.

Вимоги до написання реферату:

1. Обов'язкова наявність титульної сторінки та змісту.
2. Обсяг 10-15 сторінок.
3. Обов'язкове використання літератури (від 7 джерел).

Оцінювання: 2-10 балів.

Есе – це невеликий прозовий текст, який презентує емоції й міркування автора, має вільну композицію та не претендує на вичерпне

викладення теми.

Вимоги до написання есе:

1. Обов'язкова наявність титульної сторінки та змісту.
2. Обсяг 3-6 сторінок.

Оцінювання: 2-8 балів.

Презентація – це особливий документ із мультимедійним вмістом, демонстрація якого керується користувачем.

Вимоги до підготовки презентації

1. Обов'язкова наявність титульного слайду.
2. Обсяг 10-20 слайдів.

Оцінювання: 2-6 балів.

Теми для індивідуальних завдань:

1. Версії «вузького» розуміння верховенства права.
2. Верховенство права і правова аргументація.
3. Верховенство права і правозахисна діяльність.
4. Верховенство права і соціальна справедливість.
5. Верховенство права як правнича ідеологія.
6. Вимоги законності: case-studies.
7. Відновлення верховенства права у конфліктних та постконфліктних суспільствах.
8. Ідея і принципи законності.
9. Ідея конституціоналізму: публічна влада й індивідуальні права.
10. Конституційна скарга і верховенство права.
11. Конституціоналізація міжнародного права.
12. Матеріальні і процесуальні межі розсуду у правозастосуванні.
13. Поділ державної влади і система стримувань і противаг.
14. Просування верховенства права: ООН, Рада Європи і Європейський Союз.
15. Рівність й індивідуальні права в основі верховенства права.
16. Судова правотворчість: виклик верховенству права?
17. Український конституціоналізм і верховенство права.

Студент має право обрати свою (довільну) тему відповідно до тематики курсу, попередньо узгодивши її з викладачем.

У звичайному режимі навчання вивчення навчальної дисципліни передбачає приєднання кожного здобувача до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для обміну думками.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувачу пропонується самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету.

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

Політика дисципліни

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.
- За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.
- Здобувачі вищої освіти мають право скласти іспит автоматично, у випадку, якщо впродовж семестру такі здобувачі набрали 90-100 балів.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового

оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.

- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

- Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.

- У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

- Списування під час контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Система оцінювання та вимоги.

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік. Залік може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

Кожне семінарське заняття оцінюється від 0 до 5 балів

Тестування 10 балів

Індивідуальна робота 10 балів

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	5	Відмінно	відмінне виконання
2	4	Добре	вище середнього рівня
3	3	Добре	загалом хороша робота
4	2	задовільно	Непогано
5	1	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

Рекомендовані джерела інформації

Назва теми	Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)
Розділ 1. Теоретико-методологічний потенціал верховенства права.	
Тема 1. Історико-філософські витоки принципу верховенства права.	Основна № 1-2, 4; допоміжна № 1, 5-7; Інтернет ресурси № 1-4.
Тема 2. Верховенство права і верховенство закону.	Основна № 2-5; допоміжна № 1-4, 7; Інтернет ресурси № 3-6.
Тема 3. Верховенство права і права людини.	Основна № 2-5; допоміжна № 1-4, 7; Інтернет ресурси № 3-6.
Тема 4. Верховенство права і конституціоналізм.	Основна № 1, 5-6; допоміжна № 2-5; Інтернет ресурси № 3-6.
Розділ 2. Верховенство права як теоретико-методологічна та ідеологічна основа правозастосувальної діяльності.	
Тема 5. Верховенство права у практичній діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.	Основна № 1-4; допоміжна № 1-4, 7; Інтернет ресурси № 2-6.
Розділ 3. Верховенство права і практика правосуддя.	
Тема 6. Верховенства права і розвиток національної системи правосуддя.	Основна № 1, 4-6; допоміжна № 1-5; Інтернет ресурси № 2-6.
Тема 7. Верховенство права і міжнародне правосуддя.	Основна № 1, 5-6; допоміжна № 2-5; Інтернет ресурси № 3-6.
Тема 8. Верховенство права в юрисдикції Європейського суду з прав людини.	Основна № 1, 5-6; допоміжна № 2-5; Інтернет ресурси № 3-6.
Розділ 4. Верховенство права: теоретико-правове забезпечення єдності науки та освіти фахової підготовки юриста.	
Тема 9. Верховенство права і професія юриста.	Основна № 1-2; допоміжна № 1,4; Інтернет ресурси № 1.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права ; пер. з англ. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 387 с.
2. Гаудер П. Верховенство права у реальному світі. Харків: Право. 2018. 392 с.
3. Гавриленко І.М., Недюха М.П., Яковенко Ю.І. Соціальний розвиток: навч. посібник [Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського]. 2-ге вид., перероб. і доп. Херсон: Видавництво ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 580 с.
4. Головатий С. П. Верховенство права / Кн.1:Від ідеї – до доктрини. К.:Фенікс, 2006. 624 с.
5. Дворкін Р. Верховенство права. Філософія права і загальна теорія права. 2013. №1. С. 15-23.
6. Недюха Микола. Правова ідеологія українського суспільства: монографія. К.: МП «Леся», 2012. 400 с.

Допоміжна:

1. Вовк Д. О. Бойчук Д. С. Верховенство права і толерантність : навч. посіб. Харків : ФОП Лисенко І. Б., 2018. 170 с.
2. Рабінович П. Верховенство права в інтерпретації Страсбурзького суду та Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2006. № 2. С.23-29.
3. Сатохіна Наталія. Вступ до герменевтичної теорії природного права. Право України. 2021. № 1. С.102-114.
4. Стецюк П. Конституція та ментальність народу. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали VIII регіон. наук.-практ. конф. (13-14 лютого 2002 р.). Львів : Юрид. ф-т ЛНУ ім. І. Франка, 2002. С. 101-104.
5. Стецюк П. Періодизація розвитку та еволюція змісту конституційно-правових доктрин в Україні (до постановки проблеми). Вісник Львівського університету. Серія юридична. Львів. 2001. № 36. С. 178-185.
6. Стовба Олексій. Сучасне природне право та динамічне праворозуміння. Право України. 2021. № 1. С. 88-101.
7. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 208 с.

Інтернет - ресурси

1. Андрій Бойко. Юридична освіта як передумова верховенства права. [URL:https://youtu.be/LzSi5QAXTsA](https://youtu.be/LzSi5QAXTsA) (дата звернення 29.10.2023).
2. Богдан Крикливенко. Роль інституції Омбудсмана в забезпеченні верховенства права». URL: <https://youtu.be/rBXAU19iXOg> (дата звернення 29.10.2023).
3. Пім Альберс. Верховенство права та реформа суддівництва: слід виходити з міжнародних стандартів чи застосовувати особливі підходи? URL: <https://you-tu.be/rytyiRDvIjw> (дата звернення 29.10.2023).

4. Council of Europe. Rule of Law. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/rule-of-law>
5. World Justice Project Rule of Law Index. URL: <https://worldjusticeproject.org/our-work/research-and-data/wjp-rule-law-index-2020>.

